

Sisäministeriö
PL 26
00023 Valtioneuvosto
kirjaamo.sm@govsec.fi

Viite: sisäministeriön lausuntopyyntö 15.3.2022, VN/6121/2021-SM-25

Pirkanmaan hyvinvointialueen lausunto hallituksen esitysluonnoksesta laiksi hätäkeskustoiminnasta annetun lain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Sisäministeriö asetti hätäkeskustoiminnasta annetun lain uudistamishankkeen, jonka tavoitteena oli muun muassa tarkastella hätäkeskustoiminnasta annetun lain tai hätäkeskustoimintaan liittyvien lakien muutostarpeita. Hankkeen tehtävänä oli valmistella hätäkeskuslainsäädännön uudistamista koskeva hallituksen esitys.

Hätäkeskustoiminnasta annetun lain uudistamishankkeen tueksi perustettiin työryhmä, jossa oli edustettuina sisäministeriön pelastusosasto, sisäministeriön poliisiosasto, sisäministeriön Rajavartiolaitos, sosiaali- ja terveysministeriö, Hätäkeskuslaitos, Poliisihallitus, pelastuslaitokset ja Pelastusopisto. Työryhmän työn aikana pelastusosasto kuuli myös oikeusministeriön ja tietosuojavaltuutetun toimiston edustajia. Hallituksen esitysluonnos valmisteltiin sisäministeriössä virkatyönä.

Sisäministeriö pyytää lausuntoa sisäministeriön esitysluonnokseen 13.5.2022 mennessä.

Pirkanmaan hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta lausua asianomaisesta luonnoksesta ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

Käsitteet

Luonnoksessa esitetään lisättäväksi lain 2 §:ään hätäkeskustoiminnan määritelmä, mikä on kannatettavaa, mutta pelastustoimen hätäkeskustoiminnan piiriin kuuluvien tehtävien määrittelyssä tulisi viitata pelastustoimen toimialan omaan lainsäädäntöön esimerkiksi pelastuslain 2 a §:n mukaisesti pelastustoimintaan ja väestönsuojeluun. Oma-aloitteisen tehtävän määrittely 2 §:ssä on esitettyä muodossa kunnossa ja mahdollistaa tarvittaessa myös pelastustoimen sellaisten tehtävien kirjaamisen hätäkeskustietojärjestelmään, jotka eivät ole pelastustoimintaa tai kiireellistä virka-apua, mutta joissa käytetään hätäkeskustoimintaa varten hätäkeskustietojärjestelmässä olevia resursseja.

Rekisterinpito ja henkilötietojen käsittely

Pirkanmaan hyvinvointialue pitää erittäin kannatettavana, että luonnoksessa esitetään erotettavaksi tietojärjestelmä sekä siihen liittyvä henkilökisterinpito toisistaan. Loogisen henkilökisterin muodostaminen poistaa nykyisen tulkintaepäselvyyden henkilötietojen käsittelystä viranomaisen tietojärjestelmissä ja henkilötietojen käsittelyssä.

Esitysluonnoksessa on kuvattu henkilötietojen käsittelytarkoitus ja -tarve pelastustoimessa epäselvästi ja se pitäisi kuvata nykytilan kuvaus -kohtaa vastaavasti. Luonnoksen kohdassa 5.2.4 (Vaikutukset tietosuojaan) kuvataan henkilötietojen käsittelytarkoitus ainoastaan hätäkeskustoiminnan kannalta tarpeellisten tietojen käsittelyksi. Suppeasti esitystä tulkiten tietojen käsittelytarkoitus koskee ainoastaan tehtävän käsittelyä hätäkeskuslaitoksessa ja sen välittämistä vastuuviranomaiselle, ja esimerkiksi pelastusviranomaisen tilannekuvan ylläpito jää käsittelytarkoituksen määrittelyn ulkopuolelle.

Edellä kuvattu hätäkeskustoiminta -määritelmän sekä pelastusviranomaisen henkilötietojen käsittelytarkoituksen epäselvyys tulee Pirkanmaan hyvinvointialueen näkemyksen mukaan korjata. Hyvinvointialue esittää hallituksen esitystä tarkennettavaksi siten, että tarpeen mukainen määrittely henkilötietojen käsittelytarkoitukseksi tulee lakiin yksiselitteisesti ilman tulkintaepäselvyyksiä. Määrittelyssä tulee lisäksi huomioida, että pelastusviranomaisella ei ole vastaavaa toisiokäyttöoikeutta henkilötietojen käsittelyyn kuin poliisilla ja Rajavartiolaitoksella. Näiltä osin myös pelastustoimen omaa henkilötietojen käsittelyn sääntelyä tulisi kehittää.

Tiedonsaantioikeuden käytännön ongelmana on nykytilanteessa ollut pelastusviranomaisen tiedonsaantivaikkeudet muun muassa ERICA:n kohderekisterin automaattisten paloilmoitin kohteiden laskutustiedoista. Näitä tietoja tarvitaan pelastustoimen viranomaistoiminnassa, mutta niiden saanti on evätty perustuen siihen, että tiedot eivät ole pelastusviranomaisten hallinnoimia rekisteritietoja, vaan asiakkaan ja Hätäkeskuslaitoksen väliseen sopimukseen perustuvia tietoja. Pelastustoimen viranomaistoiminnassa tarvitsemien tietojen saanti Hätäkeskustietojärjestelmästä tulisi huomioida lakivalmistelussa.

Taloudelliset vaikutukset

Esityksen kohdassa 5.2.4 (muut vaikutukset) esitetään, että esitys ei luo uusia tehtäviä hyvinvointialueille rekisterinpidon ollessa tietosuoja-asetuksen mukaan jo asiallisesti hätäkeskustoimintaan osallistuvien tahojen vastuulla. Kyseessä on kuitenkin pelastusviranomaisen näkemyksen mukaan uusi tehtävä, joka edellyttää resursointia niin järjestelmissä, toimintaprosesseissa kuin henkilötyöpanoksissa ja tämä tulee huomioida hyvinvointialuerahoituksessa. Esimerkiksi tietopyyntötilanteissa hätäilmoitusten läpikäyminen ja salassapitoperusteiden arviointi on tunnistettu työlääksi tehtäväksi.

Muut havainnot

Pirkanmaan hyvinvointialue esittää 20 § mukaista viranomaisten tiedonsaantioikeutta tarkennettavaksi siten, että 4. momentin mukaiset tiedot tehtävän suorittamiseen osallistuvista yksiköistä kattaisi myös kyseisten yksiköiden sijoittautumista koskevat tiedot. Sijoittautumistiedolla on erityinen merkitys kenttätoiminnan tietojärjestelmien tarkoituksenmukaisen käytön näkökulmasta, sekä pelastusviranomaisen pelastuslain 35 § mukaisen yleisjohtamistehtävän toteuttamisessa.

Luonnokseen on kirjattu, että Häätäkeskuslaitos toimisi rekisterinpitäjänä tietojärjestelmä- ja verkkoliikennehäiriöihin liittyvien tietojen osalta. Hyvinvointialue esittää Häätäkeskuslaitokselle säädettävän velvollisuus informoida em. häiriöistä häätäkeskustoimintaan osallistuvia muita tahoja, sillä em. häiriötilanteilla on keskeinen vaikutus kaikkien tahojen toimintaan ja varautumistoimenpiteisiin.

Esitysluonnoksessa laiksi pelastuslain muuttamisesta 91 §:ssä jää epäselväksi, toimiiko tietojen luovuttajana edelleen häätäkeskus, vai tulisiko luovuttajana mainita henkilötietojen rekisterinpitäjä, esimerkiksi hyvinvointialue.

Teemu-Taavetti Toivonen

Pelastustoimen valmistelukonaisuuden johtaja